



Viden og den komplekse verden

Viden om byggeriets komplekse sammenhænge er altafgørende for arkitekten, der i stigende grad går fra at være formgiver til at være problemknuser. JUUL | FROST Arkitekter har taget konsekvensen og satser med et erhvervs-ph.d.-projekt, der er tilknyttet udviklingsafdelingen for Forskning+Kommunikation, på viden som vejen til succesfulde projekter

Af Helle Juul, arkitekt MAA, ph.d. og erhvervs-ph.d.-stipendiat Kristine Samson, JUUL | FROST Arkitekter

“The proof is the performance” – skal det have en relevans, må det virke, kunne man oversætte det til på godt dansk. Et projekt eller et produkt skal vise sin performance. Hvis produktet ikke leverer en anvendelig løsning, ender det hurtigt på de udbrændte ideers autoophug. Vi kan

minutiøst planlægge et produkts performance og anvendelighed, lave beregninger – og alligevel opstår der ofte konflikter og uforudsete problemer undervejs. Det er en grundlæggende kondition, hver gang vi indgår i sociale, økonomiske eller administrative relationer med andre – og byggebranchens udviklingsprojekter er ingen undtagelse. Viden om de komplekse sociale sammenhænge byggeriets parter indgår i, og hvordan man navigerer i forhold til de

andre aktører, er i dag afgørende for arkitekternes virke. Strategisk ledelse er én måde at styre bygge- og planlægningsprojekter sikkert gennem stormen på. En anden er at få mere viden om de processer og udvekslinger, der finder sted mellem det fysiske rum og de sociale processer.

Erhvervsrettet forskningsprojekt

I efteråret 2007 ansatte JUUL | FROST Arkitekter, cand. mag. i Moderne Kultur, Kristine Sam-

son, til at udarbejde et erhvervs-ph.d.-projekt om det performativt æstetiske byrum som udviklingsstrategi. Ud over at styrke tegnestuens afdeling for Forskning + Kommunikation er hensigten at få et indblik i de komplekse sammenhænge mellem det fysiske miljø og de sociale processer, der finder sted i det. Specifikt handler det om at analysere, i hvilken grad og hvordan den æstetiske, fysiske udformning af et byrum påvirker det levede liv. Målet

er at komme med et bud på, hvordan byrummets æstetiske kvaliteter kan bruges af planlæggere og andre som en specifik udviklingsstrategi. En af antagelserne i projektet er, at et performativt byrumsdesign ikke udelukkende bør beskæftige sig med den arkitektoniske form. Udformningen af det fysiske miljø skal ikke alene tage højde for de mange forskellige interesser og fremtidige anvendelser af rummet – de skal også kunne medtænke diversiteten som en bevidst performativ strategi.

Fra funktionel formgivning til performativ planlægning

Projektet tager afsæt i de ændrede vilkår, der er opstået i vores måde at arbejde med dannelsen og planlægningen af byer på. Fra at planlægge for alene at opfylde funktionelle behov, kan man sige, at

planlægning er blevet et performativt og strategisk redskab, hvor eksempelvis udformningen af byrum ikke kun har en funktion, men også en strategisk fremadrettet virkning. Ophavsmanden til begrebet om det performative, lingvisten J.L. Austin undersøgte denne virkningsæstetik i "How to do Things with Words" – noget vi i den performative planlægningspraksis kan omskrive til "hvordan vi med udformningen af vores rum kan skabe en effekt på vores omgivelser, det levede liv og vores fremtid". Også kompleksitet spiller en særlig rolle, når vi taler performativitet. Vi kan ikke længere forstå vores verden entydigt. Det gælder også vores forståelse af byrum og byer i det hele taget. I udformningen og brugen af vores byrum indgår der så mange interesser og konflikterende opfattelser, at vi ikke entydigt kan sige, at det

område, vi arbejder inden for er socialt eller æstetisk. Byrummet er snarere som en myretue af begivenheder, bevægelser, fysiske rammer og organisatoriske strukturer, som det kan være svært kategorisk at adskille. Projektet undersøger, hvordan man i den æstetiske og arkitektoniske formgivning kan indtænke denne kompleksitet som et performativt potentiale. En strategisk formgivning, der bevidst arbejder med forskellene som muligheden for at kunne skabe de nye innovative virkningsrum. Gennem et udvalg af cases på byrum og planlægningsløsninger, hvor det er lykkedes at kombinere og bygge bro mellem divergerende interesser, fokuseres der i projektet på eksempler, hvor byrummet har en performativ og strategisk effekt. Byrum, der ganske enkelt virker på brugerne og griber ind i konteksten.

Nye boligformer – nye livsformer

JUUL | FROST Arkitekters boligkoncepter bygger på mange områder på det, som i erhvervs-ph.d.'en betegnes som en performativ strategi. Det handler om at anvende forskellighed i nye kombinationer og om at udvikle nye arkitektoniske hybridformer, der udvikler nye livsformer frem for at tilfredsstille de eksisterende. Bedre Billigere Boliger i Ølby er et oplagt eksempel på, hvordan man, ved at reducere nogle parametre, kan optimere andre og derved skabe et performativt byggeri, der har en virkning på den måde, vi kan bebo det. Derfor er Bedre Billigere Boliger et af de i alt fire cases, som projektet analyserer ud fra en performativ vinkel. Den hybride boligform, der er en komposition af forskelligartede boligelementer placeret i en på mange måder historieløs kontekst på en mark i Ølby, ►

Brunata WebMon Visual

– det perfekte værktøj til bygnings- og energirådgiveren



Også fugtmåling

Brunata WebMon Visual præsenterer aktuelle data grafisk på en overskuelig måde. Systemet er specielt velegnet til at præsentere bygningsdata (fugt-, temperatur- og forbrugsdata). Data kan vises med korte eller længere intervaller. Der kan således fx genereres grafer, der viser data på døgn-, time- eller ned til 5 minutters-niveau.

Vores nyeste produkt er WebMon Visual Mobile – en handy kuffert, der indeholder det nødvendige udstyr til registrering af data, der via GSM-nettet sendes til Brunata's database og præsenteres via internettet i WebMon Visual.

Systemet giver mulighed for detaljeret bygningsanalyse til en pris, der overrasker de fleste.

Ring til 77 77 70 70 og bestil brochure, eller kig ind på www.brunata.dk og prøv WebMon Visual



WebMon Visual Mobile
– en handy kuffert, der indeholder Brunata's Futura™ målere samt GPRS-modem

Brunata Fremtidssikret forbrugsmåling

iscenesætter en strategi, der aktivt ændrer ved vores sociale adfærd og indgroede vaner. Det er netop kendetegnende for en performativ æstetisk strategi, at den skaber nye kontekster frem for alene at indarbejde dem. Dette er tilfældet i Ølby, hvor der er anvendt en æstetisk strategi, der former de sociale processer: Forskellige boligelementer, trappen, altandøren, udearealer sættes sammen i en hybridform, der lægger kimen for nye sociale omgangsformer. Eksempelvis er de enkelte boliger forbundet med fælles altangange og gårdmiljøer af varierende størrelser. Disse fungerer som uderum, der er scener for beboernes udveksling i nye sociale sammenhænge. Altangangen og de franske altandøre giver mulighed for at mødes på tværs af, hvad vi traditionelt forstår som ude og inde, oppe og nede. Man mødes ikke længere med naboen ved havelågen, men på de udstrakte trappepartier mellem lejlighederne – næsten tre meter over jorden. Hvilken betydning har det for det sociale liv? Hvilke implikationer har det, at man vælger at hæve byrummet over jorden? Er BBB en hybrid boligform? Eller er det samtidig et arkitektonisk oplæg til en anden livsform? Det er nogle af de spørgsmål, projektet beskæftiger sig med. Erhvervs-ph.d.'en sammenligner to af tegnestuens projekter med andre performative løsninger på, hvordan der kan skabes nye forbindelser og andre livsformer gennem performative æstetiske strategier.

Indblik i forskellighed

Kulturel forskellighed er et andet parameter, der danner basis for en undersøgelse af det performative: Når man i Sverige i øjeblikket viser interesse for tegnestuens projekter, giver det mulighed for en kulturel performance i den forstand, at hvis JUUL | FROST Arkitekters koncept kan eksporteres, igangsætter man samtidig en læringsproces mellem to for-

skellige byggekulturer: Optimalt set fører dette til udviklingen af en kulturel og videnskabsmæssig hybrid. Metodisk er målsætningen at nå en nærmere forståelse af, hvordan forskellige fagligheder eller kulturer kan arbejde sammen for at skabe hybride og performative former. Performativitet handler om at få tingene til at fungere på trods af forskellene. Ligesom det er tilfældet med det gode byrum. Det velfungerende byrum, og byggeprojekter i det hele taget, skal ikke bare tilfredsstille en lang række forskellige behov og interesser. Det skal også sikre, at de potentielle stridigheder, der ligger i det sociale og i menneskers forskellighed, kan formidles og iscenesættes gennem det fysiske miljø, så det tilgodeser og får det bedste ud af forskelligheden. Caseanalyserne munder ud i en toolbox for, hvordan arkitekten og planlæggeren kan bruge det æstetiske byrum som en aktiv, performativ udviklingskatalysator i et både socialt og økonomisk perspektiv.

Forskellige miljøer mødes

Projektet er forankret hos JUUL | FROST Arkitekter for at sikre en praksisorienteret erfaring med det arkitektfaglige arbejde - et arbejde, der dog i stigende grad udføres i tværfaglige grupper, hvor rollerne skifter i takt med opgavens karakter. Samtidig er projektet tilknyttet Roskilde Universitetscenter, Institut for Miljø, Samfund og Rumlig Forandring. Universitetet sikrer projektet et metodisk og teoretisk fundament. En af projektets udfordringer er at få den akademiske vinkel justeret, så den bliver anvendelig for det daglige arbejde på tegnestuen. En anden er at få to videnskulturer til at kommunikere og lære af hinanden, og på den måde ligner projektet den virkelighed, arkitekter står over for ude i kommunerne og i planlægnings og byggeprojekter.

Om erhvervs-ph.d.-ordningen

Erhvervs-ph.d.-ordningen er et initiativ under Videnskabsministeriet, der skal fremme samarbejdet mellem virksomheder og universitet. Målet er at den ph.d.-studerende tilfører virksomheden ny viden og arbejdsmetoder, og samtidig producerer anvendt viden, der kan kanaliseres tilbage som praksisorienteret erfaring i det akademiske miljø. Ph.d.-projektet løber over tre år, hvor den ph.d.-studerende arbejder på projektet og er ansat af virksomheden. Rent praktisk skal der leveres en virksomhedsrapport, der redegør for projektets kommercielle aspekter. Projektet afsluttes med en ph.d.-afhandling og tildeling af ph.d.-graden på universitetet.



Nye vinkler på det fælles rum. I Danmark har man en tradition for at se de offentlige rum som fællesskabets rum, hvor man mødes i samme øjenhøjde. Men byrummet giver nogle udviklingsmuligheder i både social og økonomisk perspektiv, når det er skabt som en hybrid sammensætning af forskelligartede elementer.

Om JUUL | FROST Arkitekters forskningsindsats

Tegnestuen er organiseret i tre afdelinger By + Rum, Bygning + Bebyggelse samt Forskning + Kommunikation. Forskning + Kommunikation er tværfagligt forankret og samarbejder med andre centre og institutioner, der arbejder med byrum og byudvikling. Under Forskning + Kommunikation ligger også Byens rum som udviklingsstrategi, finansieret af Realdania. Projektet beskæftiger sig med de planlægningspolitiske løsninger inden for udviklingen af byens rum.

Læs mere om projekterne under Forskning + Kommunikation på www.byensrum.dk.